

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ ІМЕНІ ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»

КОКОРУЗ МАРІЯ БОГДАНІВНА

УДК 330.322:004.3

**ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ У
ВИСОКОТЕХНОЛОГІЧНІ ВИРОБНИЦТВА УКРАЇНИ**

Спеціальність 8.03050301 – Міжнародна економіка

**Автореферат
магістерської роботи**

Київ – 2017

Магістерською роботою є рукопис.

Робота виконан на кафедрі міжнародної економіки Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник:

доктор економічних наук, професор
Войтко Сергій Васильович
Національний технічний університет
України «Київський політехнічний
інститут імені Ігоря Сікорського»,
завідувач кафедри міжнародної
економіки

Рецензент:

кандидат економічних наук, доцент
Бояринова Катерина Олександрівна
Національний технічний університет
України «Київський політехнічний
інститут імені Ігоря Сікорського»
доцент кафедри менеджменту

Захист відбудеться 19 січня 2017 року на засіданні Державної екзаменаційної комісії у національному технічному університеті України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» за адресою: 03056, м. Київ, просп. Перемоги, 37, корпус 1.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

У той час, коли високі технології вважаються запорукою економічного розвитку країни, залучення іноземних інвестицій у високотехнологічні виробництва є стратегічно важливим для національної економіки.

Актуальність теми дослідження. Виробництво у високотехнологічних галузях є складним і комплексним циклом, що його реалізація визначається результатами здійснення науково-дослідної та інноваційної діяльності. У даний час високотехнологічні підприємства функціонують у порівняно складних умовах, адже, незважаючи на значний науково-дослідний потенціал, фінансування інноваційно-високотехнологічних проектів у країні не є достатнім, щоб забезпечити належний рівень конкурентоспроможності вітчизняних виробництв і сформуванню підґрунтя для реалізації високотехнологічної продукції на зовнішньому ринку.

За останнє десятиліття державна фінансова підтримка високотехнологічних підприємств помітно зменшилась: з 2009 року основним джерелом інвестування діяльності виробництв є власні кошти підприємств. Подібно, знизилась і частка витрат іноземних інвесторів в українських високотехнологічних підприємствах: сьогодні сукупність чинників, що визначають інвестиційний клімат в Україні, не гарантує досягнення високого рівня ефективності інвестованих у проекти коштів. Іноземні інвестори, що їх метою є максимізація прибутку від вкладених у виробництво коштів, не мотивовані відсутністю перспектив досягнення позитивних фінансових результатів.

Враховуючи вищесказане, дослідження чинників, що впливають на ефективність інвестування високотехнологічних виробництв, є досить важливим у безкомпромісній боротьбі за економічний розвиток країни. Аналіз взаємозв'язку між результатом здійснення науково-дослідної та інноваційної діяльності та ефективністю виробництва високих технологій є ключовим для формування програм ефективного залучення іноземних інвестицій у високотехнологічне виробництво.

При посиленій увазі до створення сприятливого інвестиційного клімату на основі аналізу особливостей прояву даних чинників впливу, і при здійсненні інвестиційно-інноваційних практик, що реалізовуватимуться в рамках комплексного циклу: від науково-дослідної діяльності до безпосереднього виробництва високотехнологічної продукції, вітчизняна діяльність у сфері високих технологій може зайняти ключові позиції у структурі експорту країни на зовнішній ринок.

Проблема дослідження: високотехнологічні виробництва, зростання ефективності залучення іноземних інвестицій у їх здійсненні.

Огляд літератури. Питання максимізації процесів іноземного інвестування, зокрема у галузі високих технологій, а також ефективності їх залучення висвітлювали у своїх працях як вітчизняні, так і зарубіжні вчені. Серед закордонних дослідників проблем ефективності міжнародної інвестиційної діяльності чільне місце посідають: О. Г. Белейченко [11], І. А. Бланк [13], П. Л. Віленський [19], І. В. Драган [26] та інші.

Значну цінність мають наукові дослідження таких українських науковців: В. Г. Герасимчука [20], С. В. Войтка [21], В. В. Ковальова [34], А. В. Кукіної [36], Д. Ю. Мамотенко [39], А. Ю. Погребняка [51] тощо. Однак, недостатньо уваги приділено саме аналізу ефективності інвестованих коштів з

точки зору структури циклу науково-дослідна діяльність – інноваційна діяльність – виробництво високотехнологічної продукції та економічному обґрунтуванню виділених етапів при реалізації інвестиційних процесів у структурі наявних проектів співробітництва. Більш того, при науково-методичному обґрунтуванні стратегії розвитку на засадах економіки знань доцільно дослідити можливості ефективного залучення інвестицій у розвиток високотехнологічних галузей в Україні як імплементацію принципів економіки знань у виробництві.

Таким чином, системне дослідження ефективності залучення іноземних інвестицій у високотехнологічні виробництва України є досить важливим як в теоретичному, так і в практичному плані, що і зумовило обрання даної теми роботи.

Мета дослідження: узагальнення теоретичних основ, вироблення науково-мето **Мета дослідження:** узагальнення теоретичних основ, вироблення науково-методичних засад і надання практичних рекомендацій щодо підвищення рівня ефективності процесів зовнішнього інвестування у високотехнологічні виробництва України.

Відповідно до поставленої мети у роботі сформульовані **завдання**, які потребують вирішення:

- узагальнити та поглибити основні теоретичні знання стосовно економічної сутності процесів іноземного інвестування;
- вивчити основні засади ефективності використання іноземних інвестицій;
- визначити методичні підходи до аналізування ефективності інвестування у високотехнологічні виробництва;
- дослідити динаміку надходження іноземних інвестицій у сфері високих технологій;
- проаналізувати процеси забезпечення високого рівня ефективності інвестування у високотехнологічні виробництва;
- здійснити аналіз науково-дослідної та інноваційної діяльності та прояви її впливу на ефективність виробництва високих технологій;
- виявити шляхи підвищення рівня ефективності інвестицій у високотехнологічних виробництвах;
- обґрунтувати засади забезпечення високого рівня ефективності інвестування у вітчизняну галузь інформаційних технологій;
- розробити методичні підходи до оцінювання рівня соціально-економічної ефективності співробітництва у сфері високих технологій між країнами.

Об’єкт дослідження: процеси іноземного інвестування у високотехнологічні виробництва України.

Предмет дослідження: теоретичні засади та практичні рекомендації із забезпечення високого рівня ефективності реалізації іноземних інвестицій у виробництвах високотехнологічних галузей.

Гіпотеза дослідження: підвищення рівня ефективності іноземного інвестування у діяльності вітчизняних високотехнологічних виробництв залежить від стану розвитку науково-дослідної діяльності та особливостей фінансування інноваційної сфери у країні.

Для досягнення мети та вирішення основних задач, які поставлені для дипломної роботи, були використані різні **методи дослідження**. До основних методів дослідження, які використані автором у теоретичному розділі,

відносяться: діалектичний метод пізнання; наукової абстракції; логічний та формально-логічний методи; метод узагальнення, систематизації та синтезу.

Для дослідження особливостей здійснення іноземного інвестування, тенденцій розвитку інноваційної та науково-дослідної діяльності, обґрунтування економічної доцільності інвестування у виробництво інформаційних технологій застосовувались такі методи: групування, статистичні, графічного аналізу, ранжування, порівняння, аналогій, експертних оцінок; системний і комплексний підходи.

Теоретико-інформаційну основу дослідження становлять фундаментальні положення економічної теорії, законодавчі та нормативні акти, періодичні й монографічні видання, матеріали міжнародних, всеукраїнських науково-практичних конференцій, електронні ресурси, статистичні матеріали Державної служби статистики України, Світового банку та Світового центру даних.

Наукова новизна дослідження полягає у тому, що на підставі проведеного теоретико-методологічного та прикладного аналізу чинників, що впливають на підвищення рівня ефективності залучення іноземних інвестицій, визначено причинно-наслідковий зв'язок між ефективністю реалізації науково-дослідної та інноваційної діяльності та виробництвом високотехнологічної продукції, особливості здійснення яких мають безпосередній вплив на результат діяльності у високотехнологічних сферах і зумовлюють рівень ефективності реалізації залучених інвестицій.

Основні результати завдань дослідження, які розкривають наукову новизну роботи, полягають у наступному:

- отримали подальшого розвитку понятійний апарат категорії «високотехнологічне виробництво», який, на відміну від існуючих, містить етапи науково-дослідної та інноваційної діяльності, що надає можливість більш комплексно здійснити оцінку ефективності високотехнологічного виробничого циклу;

- удосконалено механізм підвищення рівня ефективності залучених інвестицій у високотехнологічні виробництва, який, на відміну від існуючих, базується на взаємозв'язку між результатами здійснення науково-дослідної діяльності, реалізацією інноваційних проектів та їх впливом на особливості здійснення виробничого циклу у сфері високих технологій;

- сформовано науково-методичні рекомендації щодо підвищення рівня ефективності залучення іноземних інвестицій на основі результатів аналізу існуючих перешкод для створення сприятливого бізнес-клімату в країні і, на відміну від наявних, спираючись на міжнародний досвід реалізації програм підтримки залучення іноземних інвестицій;

- набули подальшого розвитку рекомендації щодо залучення зовнішніх інвестицій та їх раціонального використання у вітчизняну сферу інформаційних технологій, які, як додаток до існуючих, використовують аналіз поточної діяльності галузі та визначених перспектив її подальшого розвитку;

- удосконалено методичний підхід до визначення соціально-економічної ефективності міжнародної співпраці у сфері високотехнологічних виробництв, що надало можливість додатково визначити сильні та слабкі сторони співпраці, оцінити можливі загрози та виявити потенційні можливості, зумовлені таким співробітництвом, і визначити їх взаємовплив.

Практичне значення отриманих результатів. Сформульовані та обґрунтовані в магістерській роботі наукові положення, висновки та пропозиції

можуть бути використані підприємствами високотехнологічних галузей для формування та розробки стратегії та проектів залучення іноземних інвестицій, які нададуть змогу підвищити рівень ефективності залучених інвестицій та сприятимуть підвищенню рівня міжнародної конкурентоспроможності. Отримані результати роботи, що мають практичне значення, полягають у таких положеннях:

- обґрунтовано рекомендації щодо здійснення аналізу та оцінювання ефективності залучених інвестицій у діяльності підприємств високотехнологічної сфери;

- сформульовано підходи щодо диверсифікації інвестування на етапах здійснення науково-дослідної та інноваційної діяльності;

- надано пропозиції щодо забезпечення сприятливого інвестиційного клімату з метою максимізації залучених іноземних інвестицій.

Апробація результатів дипломної роботи та публікації. Основні положення магістерської роботи автора опубліковані у збірнику наукових праць «Міжнародна економіка: інтеграція науки та практики».

Структура та обсяг роботи. Перелік структурних частин дипломної роботи: «Реферат», «Зміст», «Вступ», «Розділ 1. Теоретичні засади визначення ефективності залучення іноземних інвестицій», «Розділ 2. Аналіз ефективності реалізації іноземних інвестицій у виробництвах високотехнологічної сфери», «Розділ 3. Формування рекомендацій і забезпечення високого рівня ефективності іноземного інвестування у високотехнологічні виробництва в Україні», «Висновки», «Список використаних джерел», «Додатки».

Обсяг роботи – 163 сторінки. Кількість використаних таблиць – 24, рисунків – 22, загальна кількість використаних джерел – 136, кількість додатків – 8.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми, визначено мету, завдання, предмет, об'єкт дослідження, сформульовано наукову новизну, апробацію і практичне значення отриманих результатів, структуру роботи та публікації.

У першому розділі «**Теоретичні засади визначення ефективності залучення іноземних інвестицій**» узагальнено та поглиблено основні теоретичні знання стосовно економічної сутності процесів іноземного інвестування; розглянуто основні засади ефективності використання іноземних інвестицій; визначено методичні підходи до аналізування ефективності інвестування у високотехнологічні виробництва.

На основі опрацювання наукових джерел з питань теорії інвестування, проаналізовано сутність поняття інвестицій як форми зовнішньоекономічної діяльності і визначено основні характеристики.

Встановлено, що традиційно, іноземні інвестиції формують дві групи – прямі іноземні інвестиції і портфельні іноземні інвестиції. Прямі іноземні інвестиції - це довгострокові капіталовкладення за кордоном у матеріальні чи фінансові активи з метою отримання підприємницького доходу (прибутку), які забезпечують іноземному інвестору контроль об'єктами, в які інвестовано капітал. Міжнародні портфельні інвестиції - це вкладення капіталу в іноземні

цінні папери, які не дають інвестору права реального контролю над об'єктом інвестування.

Визначено, що з забезпечення привабливого клімату для залучення іноземних інвестицій відіграє важливу роль. До основних характеристик, що визначають рішення іноземного інвестора, належать: характеристика місцевого ринку; доступність ринку з погляду сприятливого законодавчого середовища; наявність у достатній кількості кваліфікованої робочої сили, її реальна вартість і продуктивність; ступінь валютного ризику; торгова політика, що здійснює значний вплив на вартість і масштаби експорту та імпорту певної продукції; наявність або можливість запровадження податкових та інших пільг, що стимулюють активне залучення іноземних інвестицій; політична стабільність, сприятливий економічний клімат, підтримування низького й передбачуваного рівня інфляції; тощо.

Визначено, що кінцева мета інвестування – отримання прибутку, що його обсяг залежить від ефективності стадій інвестиційного циклу. Особливості інвестування у високотехнологічні виробництва передбачають врахування комплексної структури високотехнологічної діяльності.

Виявлено, що при визначенні галузей високих технологій Організація Економічного Співробітництва і Розвитку враховує три складові - частку витрат на НДДКР у витратах підприємств галузі, частку високотехнологічної комплектації у складі виробів та частку персоналу НДДКР у складі підприємств. Серед таких галузей: мікроелектроніка, штучний інтелект, інформаційні технології, гена інженерія, фармацевтика, програмування, робототехніка, нанотехнології, атомна енергетика, аерокосмічна техніка, біотехнології, фармацевтика, гена інженерія тощо.

Узагальнено, що високотехнологічне промислове підприємство - це господарюючий суб'єкт, який за рахунок використання передових технологій виробництва та навичок працівників технологорієнтованих професій виробляє високотехнологічні продукти і систематично з використанням науково-технічних знань розвиває, розробляє і виводить на ринок нові продукти, за рахунок чого ті отримують високу додану вартість.

Питання ефективної реалізації інвестиційних проектів у високотехнологічних галузях відіграє важливу роль у забезпеченні прибуткової діяльності вітчизняного виробництва у сфері високих технологій і його конкурентоспроможності на зовнішньому ринку.

Встановлено, що ефективність у її вузькому значенні трактується як відношення ефекту, що здебільшого є прибутком, до витрат на заходи, здійснення яких зумовило отримання прибутку. У такому випадку ефективність є характеристикою результативності витрат (рентабельності, доходності, прибутковості). Окрім того, ефективність у широкому значенні вивчається як сукупність абсолютних і відносних показників, що їх сутність розкриває результати діяльності.

Основними чинниками, що визначають рівень ефективності інвестицій, є їх величина, сфера реалізації коштів, що їх інвестовано у проект, величина відсотка за кредит, обсяг податків на прибуток підприємства та на додану вартість, рівень продуктивності праці й організації виробництва, професіоналізм менеджерів і підприємця тощо. Загалом ефективність інвестування окремого проекту вважають позитивною, якщо попередня оцінка передбачає перевищення очікуваного прибутку над очікуваними витратами.

З метою порівняння інвестиційних проектів використовують економічні показники чистої наведеної вартості, терміну окупності, коефіцієнта прибутковості проекту, внутрішньої норми прибутковості. Врахування зміни вартості грошей у часі відіграє важливу роль при вирішенні оцінки ефективності інвестиційного проекту.

У другому розділі «Аналіз ефективності реалізації іноземних інвестицій у виробництвах високотехнологічної сфери» досліджено динаміку надходження іноземних інвестицій у сфері високих технологій; проаналізовано процеси забезпечення високого рівня ефективності інвестування у високотехнологічні виробництва; здійснено аналіз науково-дослідної та інноваційної діяльності та прояви її впливу на ефективність виробництва високих технологій.

Встановлено, що за період з 2010 по 2015 року обсяг капітальних інвестицій промисловість України характеризується позитивною тенденцією зростання (рис.1). При чому, у 2013 році спостерігаємо максимальний обсяг капітальних інвестицій у промисловості України – 91,6 млрд грн. На кінець 2015 року обсяг капітальних інвестицій у промисловість України досягав 87,7 млрд грн., що на 32,3 млрд грн більше за капітальні інвестиції, що надійшли до промисловості України за 2010 рік.

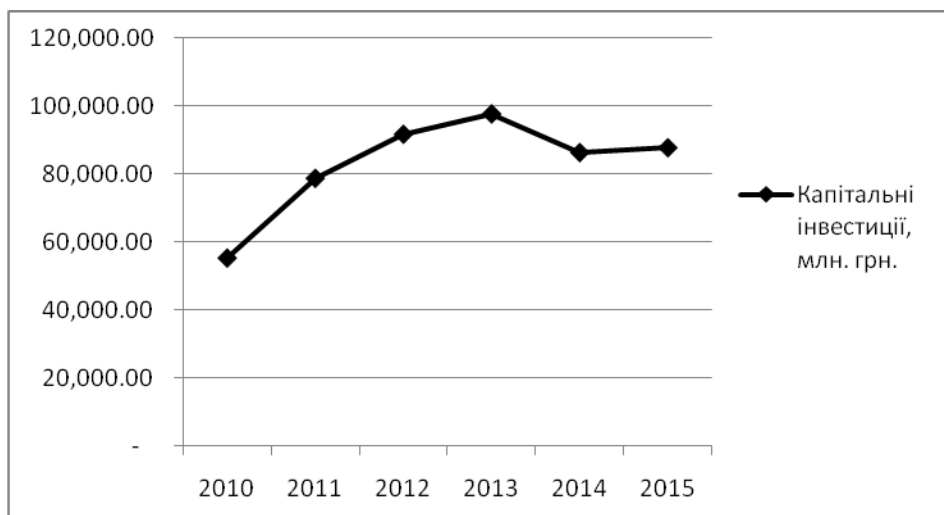

Рис. 1. Капітальні інвестиції у промисловість України протягом 2010-2015 рр.

*Складено автором за даними Світового банку

Із наведених Держстатом видів промислової діяльності, що до них надходили капітальні інвестиції протягом 2010-2015 років, можемо виокремити п'ять галузей, що їх відносимо до високотехнологічних:

- Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції,
- Виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів,
- Виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції,
- Виробництво електричного устаткування,
- Виробництво автотранспортних засобів.

Аналіз обсягів капітальних інвестицій, що надійшли до виокремлених вище галузей високотехнологічної промисловості, дозволяє прослідкувати, як розподілялись капітальні інвестиції протягом 2015 року: станом на початок

2016 року, обсяг інвестицій, виділених на виробництво автотранспортних засобів, був найбільшим серед коштів, розподілених по високотехнологічних галузях, і становив 33,331 млрд грн. Порівняно мінімальний обсяг капітальних інвестицій був спрямований на виробництво комп'ютерів, електронної та оптичної продукції.

Встановлено, що іноземний інвестор, що вкладає кошти в інвестиційний проект закордоном, має єдину мету – отримання прибутку. Інвестуючи він стає суб'єктом інвестиційного циклу.

Інвестиційний цикл — це комплекс заходів (процес) від моменту прийняття рішення про інвестування до завершальної стадії інвестиційного проекту: науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи (НДДКР), прийняття інвестиційних рішень, планування і проектування, підготовка до будівництва, будівництво, вихід на проектні показники і режим окупності вкладень.

Ефективність інвестування реалізується після проходження фаз інвестиційного циклу. По-перше, інвестиційний проект проходить через стадію підготовки. Зокрема, на прикладі високотехнологічних виробництв, обов'язково мають місце науково-дослідні та експериментально-конструкторські роботи, часто-проектно-пошукові роботи.

По-друге, виробництво високотехнологічної продукції визначається ступенем розвитку інноваційної діяльності в країні, що, в свою чергу, забезпечується належним науково-дослідним підґрунтям. Відповідно, особлива увага до розвитку інноваційного поля і підтримка НДДКР дозволяють створити базу для здійснення високотехнологічної діяльності. У таблиці 1 наведено ключові фактори впливу на особливості здійснення науково-дослідної та інноваційної діяльності.

Таблиця 1.

Чинники впливу на розвиток інноваційної діяльності та ефекти їх реалізації

	Чинники впливу	Особливості прояву в інноваційній діяльності та ефекти реалізації
	1	2
1	Активізація науково-дослідної роботи	Кількість науковців у галузі технічних наук зменшилась втричі, причому частка інноваційно-активних промислових підприємств знизилась у п'ятеро, варто зауважити, що освоєння нових видів техніки скоротилось у 14,3 рази.
2	Матеріальне забезпечення працівників наукової сфери	Відтік мізків закордон через низьку оплату праці та соціальну підтримку
3	Інноваційність є безпосереднім чинником впливу на зміну ВВП країни	Зростання обсягів ВВП за рахунок зростання доданої вартості є безпосереднім чинником впливу на зміну обсягу ВВП країни
4	Рівень освіченості населення	Країна характеризується одним із найвищих показників дипломованих фахівців серед населення, що працює в державі, зазначене впливає на кількість високотехнологічних виробництв і загальний обсяг витрат, алокованих

На основі даних Державної служби статистики України здійснено аналіз впровадження інновацій на промислових підприємствах. Фактор впровадження інновацій на підприємствах, виходячи із причинно-наслідкового зв'язку між інноваційною діяльністю і ефектом від реалізації високих технологій, вважаємо позитивним і що він може вплинути на те, як за певний період змінюватиметься прибуток від реалізації високотехнологічної промисловості.

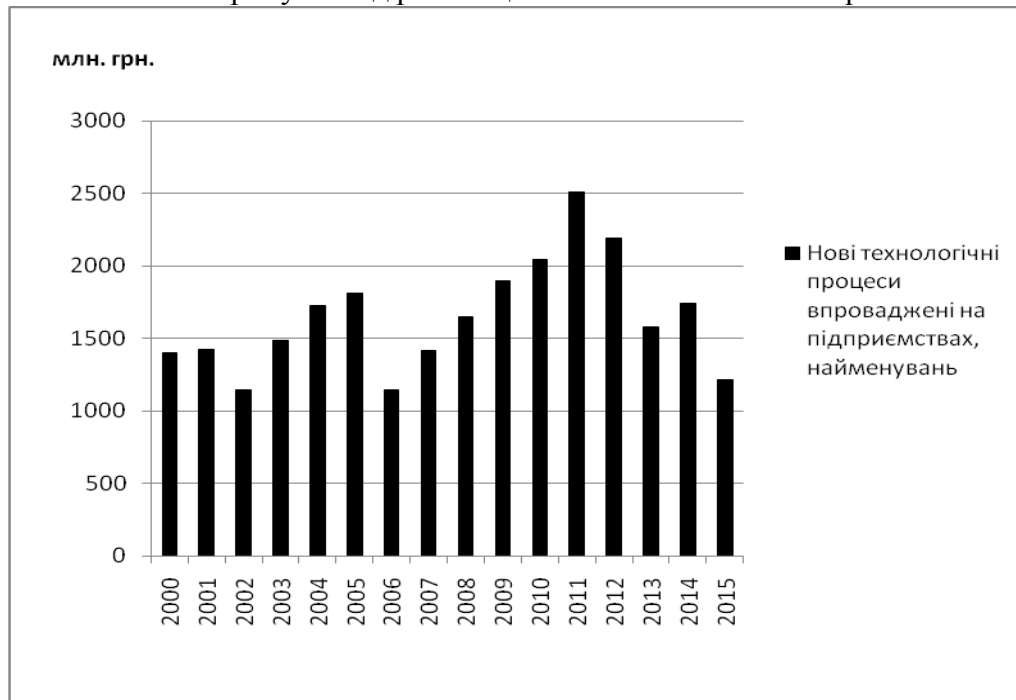

Рис. 2. Нові технологічні процеси, впроваджені на підприємствах, 2000-2015 рр.

*Складено автором за даними Державної служби статистики України

Визначено, що стрімким зменшенням обсягів характеризується і впровадження інноваційних видів продукції, що є ключовим при визначенні ефекту від реалізації інвестування. Порівняно з 2012 роком, коли у промисловості було запущено понад 22 тисячі найменувань інноваційних видів продукції, у 2015 році їх обсяг зменшився у 4 рази. Так, протягом 2015 року було запроваджено у виробництво 3136 видів інноваційної продукції.

Узагальнюючи, встановлено, що рівень науково-технічного розвитку і стан інвестиційної діяльності мають прямий вплив на ступінь ефективності від реалізації високотехнологічної продукції. Таким чином, ефективність інвестування: чи то власного, чи з боку іноземних інвесторів, визначається і вищевказаними чинниками. Проаналізований стан розвитку сучасних інноваційної і науково-дослідної діяльності в Україні, що характеризуються постійними флуктуаціями, політичною нестабільністю і зменшенням підтримки з боку держави, не свідчить про високий рівень підтримки діяльності у високотехнологічних виробничих сферах.

У третьому розділі **«Формування рекомендацій і забезпечення високого рівня ефективності іноземного інвестування у високотехнологічні виробництва в Україні»** виявлено шляхи підвищення рівня ефективності інвестицій у високотехнологічних виробництвах; обґрунтовано засади забезпечення високого рівня ефективності інвестування у

вітчизняну галузь інформаційних технологій; розроблено методичні підходи до оцінювання рівня соціально-економічної ефективності співробітництва у сфері високих технологій між країнами.

Встановлено, що особливістю для розвитку науково-дослідної діяльності в Україні є те, що вона характеризується одним із найвищих показників дипломованих фахівців у загальному обсязі населення, що працює в державі. На противагу, кількість високотехнологічних виробництв і загальний обсяг витрат, алокованих на дослідження і розвиток, незначні, що зумовлює забезпечення належного посиленого рівня техніко-матеріальної бази. Фінансування не тільки з боку держави, але і бізнесу, зацікавленого у розвитку і розробках нових технологій, повинне стати ключовим у створенні науково-освітнього підґрунтя для розвитку високих технологій., адже розвиток виробництва товарів з високою часткою доданої вартості є головним пріоритетом у створенні бази для нарощування обсягів та поліпшення структури українського експорту в напрямі збільшення в ньому питомої ваги високотехнологічних товарів.

Таблиця 2.

Рекомендація для забезпечення сприяння бізнес-клімату

	Рекомендація	Можливі наслідки	Країни
	1	2	
1.	Створення правового поля для підтримки розвитку державного і приватного партнерства та інвестування	Забезпечення гарантій для інвесторів, формування принципів реалізації партнерства.	Сінгапур, Німеччина, США
2.	Створення національного режиму інвестиційної діяльності	Підтримка іноземних інвесторів шляхом надання їм рівних умов інвестиційної діяльності порівняно з локальними інвесторами	Країни ЄС
3.	Створення незалежних регулюючих, дорадчо-консультаційних органів	Забезпечення врегулювання спорів між органами місцевого самоврядування та іноземними інвесторами	Країни ЄС
4.	Проведення бізнес-форумів за участі іноземних інвесторів	Сприяння розробці дієвих механізмів заохочення іноземних інвесторів	Німеччина, США,

*Складено автором за [57]

Варто зауважити, що на досягнення максимального рівня ефективності від інвестування залежить і від особливостей законодавчої підтримки і правового поля в країні. Вважаємо, що з боку держави повинна надаватися допомога існуючим підприємствам, що виробляють та експортують високотехнологічну продукцію (підприємствам літакобудування, космічної галузі, оборонно-промислового комплексу, енергетичного машинобудування тощо); підприємствам, які в минулому спеціалізувалися на виробництві товарів з високою часткою доданої вартості, але внаслідок відсутності модернізації

стали неконкурентоспроможними (підприємства суднобудування, автомобілебудування та приладобудування); на створення принципово нових видів високотехнологічних виробництв (підприємства з виробництва сонячних батарей та інших сучасних високотехнологічних товарів, які не виробляються в Україні) тощо.

Розвиток та підтримка експорту українських товарів з високою часткою доданої вартості дозволить забезпечити сталий та послідовний розвиток значної кількості галузей національної економіки, використовуючи вітчизняний науково-дослідний потенціал.

Визначено, що пріоритетність розвитку сфери інформаційних технологій є яскравим проявом реалізації виробництва високих технологій та економіки знань на практиці, що забезпечить збільшення виробництва продукції із високою доданою вартістю і створить умови для зростання ефективності від її реалізації.

Беручи до уваги стрімкий розвиток сфери інформаційних технологій, що за останні роки спостерігаємо на теренах України, залучення іноземних інвестицій у високотехнологічне виробництво програмного забезпечення повинне бути серед пріоритетів, адже, спираючись на позитивні тенденції зростання експорту ІТ-послуг, можемо свідчити про збільшення результуючого ефекту від фінансування подібних проектів.

Окрім того, важливу роль у підтвердженні перспективності ІТ-галузі відіграє її експортний потенціал: станом на кінець 2015 року ІТ-галузь посіла третє місце за експортним потенціалом – експортний сегмент становив 2,4 млрд дол., а кількість зайнятих у галузі збільшилась до 100000 осіб.

Отже, створення сприятливого підґрунтя для розвитку сфери інформаційних технологій може зіграти вирішальну роль для подальшого розвитку України і забезпечити зростання експорту товарів із високою доданою вартістю. При збільшені обсягу надання послуг за даних умов, розширенні ринку та багатоаспектному забезпеченні сприятливого клімату для його функціонування матимемо сформовану інвестиційну, технологічну та інноваційну платформи для максимізації ефективності реалізованих проектів у сфері високих технологій.

Окрім того, встановлено, що співпраця між Україною і міжнародними партнерами у сфері високих технологій може стати прерогативою для забезпечення припливу іноземних інвестицій. Враховуючи стрімкий економічний розвиток Китаю і партнерство між Китаєм та Україною, здійснено SWOT-аналіз потенційної співпраці, що, очевидно, передбачає надходження китайських інвестицій в українську економіку, і може потенційно сприяти розвитку інноваційної діяльності на теренах України.

Таблиця 3

Перелік та групування факторів впливу

S		W	
S1	Надходження китайських інвестицій в українську економіку	W1	Проблеми економічного та управлінського характеру
S2	Експорто-орієнтована співпраця в окремих галузях	W2	Міжкультурні бар'єри
S3	Багатостороння підтримка розвитку освітньо-наукового потенціалу в Україні	W3	Географічно зумовлені перешкоди у логістиці

О		Т	
О1	Стимулювання розвитку малих і середніх підприємств	Т1	Нестабільна геополітична ситуація у міжнародних відносинах
О2	Трансфер ноу-хау і технологій, зростання обсягів венчурної діяльності	Т2	Імпортно-орієнтована експансія українського ринку як джерела збуту товарів
О3	Модернізація транспортної інфраструктури "Великого шовкового шляху"	Т3	Активізація двосторонніх міграційних процесів між країнами

*Складено автором

З'ясовно, що група «загроз» характеризується максимальним впливом на інші групи факторів. При чому, на думку експертів, він матиме найзначніший прояв у тому, що змінюватимуться сильні сторони співпраці між країнами. Найбільш впливовий чинник нестабільності у сучасній геополітиці на міжнародній арені негативно результує у тому, як здійснюватимуться надходження китайських інвестицій в українську економіку, експорто-орієнтована співпраця між країнами в окремих високотехнологійчних галузях галузях, а також багатостороння підтримка розвитку освітньо-наукового потенціалу в Україні. Характерно те, що, за оцінками експертів, потенційна активізація двосторонніх міграційних процесів між країнами, що полягає у напливі робочої сили з Китаю і відтокові умів з України, має найменш низький ступінь впливу.

Проте наявність сильних сторін співпраці наразі не в змозі перешкодити чи призупинити існування слабких. Так, низькою силою впливу діє група факторів S на проблеми економічного та управлінського характеру, міжкультурні бар'єри, географічно зумовлені перешкоди у логістиці тощо.

Таким чином, базуючись на результатах аналізу експертних оцінок чинників, що характеризують вектори співпраці у сферах високих технологій між Україною і Китаєм, визначено рівні вразливості та ступені впливу кожного фактору зокрема, так і групи факторів у цілому. Встановлено, що група загроз є максимально впливовою, а слабкі сторони є такими, що найшвидше піддаються впливові ззовні. Отже, будь-який прояв потенційних загроз матиме негативне відображення у зменшенні переваг у міжнародній діяльності між країнами.

ВИСНОВКИ

У першому розділі роботи здійснено аналіз сутності, особливостей і теоретичних засад визначення ефективності залучення іноземних інвестицій. На основі аналізу теоретичних доробків науковців та досліджень економістів щодо визначення поняття іноземних інвестицій, ефективності і високотехнологічних виробництв і враховуючи особливості методик дослідження економічної сутності інвестицій, у роботі узагальнено поняття інвестицій як довгострокове вкладення у капітал, що включає витрати на виробництво та накопичення засобів виробництва і зростання матеріальних запасів, тобто є збільшенням обсягу капіталу, що функціонує в економічній системі, і створює збільшення пропозиції виробничих ресурсів, які здійснюються людьми. Відповідно, проаналізовано відмінності між залученням інвестицій на мікро- та мікрорівнях і визначено особливості економічної

сутності ефективності інвестування, виділено основні її характеристики і обґрунтовано показники ступеня її досягнення.

На основі аналізу теоретичних розвідок і наукових досліджень, узагальнено поняття ефективності інвестування, виділено основи ефективності використання іноземних інноваційних ресурсів. У роботі визначаємо ефективність як комплекс показників результативності процесу інвестування, що має наслідком зміну соціально-економічного становища. Ефективність фінансування інвестором проекту має цілеспрямовану мету – отримання прибутку. У більш широкому значенні, ефективність залучення інвестицій передбачає покращення рівня соціально-економічного становища, зростання рівня і умов життя.

У результаті вивчення теоретичних розвідок узагальнено методичні підходи до аналізування ефективності інвестування у високотехнологічні виробництва, і виокремлено галузі, що їх відносимо до високотехнологічних як такі, що їх діяльність зосереджена на виробництві високотехнологічної продукції. У життєвому циклі виготовлення і реалізації високотехнологічної продукції інвестиції, спрямовані на фінансування діяльності високотехнологічних підприємств, відіграють суттєву роль.

У другому розділі роботи здійснено аналіз ефективності реалізації іноземних інвестицій у виробництвах високотехнологічної сфери. На основі аналізу динаміки структури іноземних інвестицій та їх реалізації в промисловості, визначено основні тренди міжнародного інвестування і схарактеризовано особливості галузевого інвестування у промисловість України і здійснено порівняльний аналіз надходження іноземних інвестицій у сфери високих технологій. Протягом 2000-2015 років спостерігаємо збільшення обсягу інвестицій, що надходять в економіку України. Встановлено, що максимальною у структурі іноземних інвестицій є частка коштів, що надходять із Кіпру, Нідерландів, Німеччини тощо. Окрім того, визначено позитивний тренд збільшення обсягу капітальних інвестицій у промисловість протягом 2000-2015.

На основі даних Державної служби статистики і Світового банку, проаналізовано особливості інноваційно-наукової діяльності в Україні і процесів забезпечення ефективності інвестування у високотехнологічні виробництва. Встановлено, що протягом 2000-2015 років має місце тенденція до зростання обсягу витрат на фінансування інноваційної діяльності, при чому основна частка здійснюється за рахунок власних коштів підприємств. Окрім того, спостерігаємо, що сума коштів, виділених іноземними інвесторами на фінансування відповідної діяльності, помітно зменшується. Як прояв реалізації інвестованих коштів розглянуто питому вагу підприємств, що займаються інноваційною діяльністю, що станом на кінець 2015 року їх частка значно збільшилась у порівнянні з 2000 роком

Спираючись на міжнародні тенденції розвитку економічної діяльності на світовій арені проаналізовано особливості здійснення науково-дослідної діяльності, імплементацію інновацій та прояви їх впливу на ефективність виробництва високих технологій.

Базуючись на дослідних роботах, наукових розвідках економістів-практиків і науковців-теоретиків, у третьому розділі сформовано рекомендації стосовно забезпечення високого рівня ефективності іноземного інвестування у високотехнологічні виробництва України. На основі аналізу перешкод і негативних чинників розвитку реалізації виробництва високотехнологічної продукції, сформовано рекомендації щодо підвищення рівня ефективності

інвестицій у високотехнологічних виробництвах України. Спираючись на аналіз емпіричних досліджень сучасного стану сприяння веденню бізнесу в Україні, визначено пропозиції щодо забезпечення сприятливого бізнес-клімату для збільшення обсягу залучених інвестицій і максимізації їх ефективності.

У результаті опрацювання матеріалів і звітів діяльності у галузі інформаційних технологій, сформульовано засади забезпечення високого рівня ефективності інвестування у вітчизняну галузь інформаційних технологій. Використовуючи методику SWOT-аналізу, визначено сильні і слабкі сторони співпраці між країнами, визначено взаємний вплив факторів один на одного і прояви такого впливу на міжнародній співпраці у високотехнологічній сфері між Україною і Китаєм.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ РОБОТИ

1. Кокоруз М. Б. Економіка знань як альтернатива індустріалізації при формуванні стратегії економічного хростання країни / М. Б. Кокоруз, С. В. Войтко // «Міжнародна економіка: інтеграція науки та практики»: зб. Наукових праць. – Київ, 2015. – 107 с.

АНОТАЦІЯ

Кокоруз М. Б. Ефективність залучення іноземних інвестицій у високотехнологічні виробництва України. – Рукопис

Магістерська дипломна на здобуття освітнього рівня «Магістр» за спеціальністю 8.03050301 – міжнародна економіка. Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут ім. І. Сікорського», Київ, 2017. – 163 с.

Дипломна робота присвячена теоретичних засад та практичних аспектів із забезпечення високого рівня ефективності реалізації іноземних інвестицій у виробництвах високотехнологічних галузей.

Узагальнено і поглиблено основні теоретичні знання стосовно економічної сутності процесів іноземного інвестування. Визначено методичні підходи до аналізування ефективності інвестування у високотехнологічні виробництва. Досліджено динаміку надходження іноземних інвестицій у сфері високих технологій, що надало можливість виявити основні тенденції інвестування високотехнологічних підприємств.

Досліджено основні особливості науково-дослідної та інноваційної діяльності та прояви її впливу на ефективність виробництва високих технологій. Виявлено шляхи підвищення та обґрунтовано засади забезпечення високого рівня ефективності інвестицій у високотехнологічні виробництва. Розроблено методичні підходи до оцінювання рівня соціально-економічної ефективності інвестування у вітчизняну галузь інформаційних технологій. Результати розробок можуть бути використані в практичній діяльності виробництв високотехнологічної сфери.

Ключові слова: міжнародне науково-технічне співробітництво, експорт, ефективність, продуктивність, глобалізація, атомна енергетика, стратегія, АЕС, ядерно-паливний цикл, диверсифікація.

АННОТАЦИЯ

Кокоруз М. Б. Эффективность привлечения иностранных инвестиций в высокотехнологические предприятия Украины. – Рукопись.

Магистерская дипломная работа на получение образовательного уровня «Магистр» по специальности 8.03050301 – международная экономика. Национальный технический университет Украины «Киевский политехнический институт им. И. Сикорского», Киев, 2017. – 163 с.

Дипломная работа посвящена изучению теоретических основ и практических аспектов по обеспечению высокого уровня эффективности реализации иностранных инвестиций в производствах высокотехнологических отраслей.

Раскрыта экономическая сущность процессов иностранного инвестирования. Определены методические подходы к анализу эффективности инвестирования в высокотехнологические производства. Исследована динамика поступления иностранных инвестиций в сферы высоких технологий, что позволило выявить основные тенденции инвестирования высокотехнологических предприятий.

Исследованы основные особенности научно-исследовательской и инновационной деятельности и проявления ее влияния на эффективность

производства высоких технологий. Выявлены пути повышения и обоснованы основы обеспечения высокого уровня эффективности инвестиций в высокотехнологичные производства. Разработаны методические подходы к оценке уровня социально-экономической эффективности инвестирования в отечественную отрасль информационных технологий. Результаты разработок могут быть использованы в практической деятельности производств высокотехнологичной сферы.

Ключевые слова: международное научно-техническое сотрудничество, экспорт, эффективность, производительность, глобализация, атомная энергетика, стратегия, АЭС, ядерно-топливный цикл, диверсификация.

ABSTRACT

Kokoroz M. B. Effectiveness of raising foreign capital for the hi-tech industries in Ukraine. – Manuscript.

The thesis for obtaining the scientific degree of Magister in the specialization 8.03050301 – International economics. National Technical University of Ukraine «Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute», Kyiv, 2017. – 163 p.

Thesis is devoted to the studying of the theoretical principles and practical aspects of the effectiveness of international investment realization in the hi-tech industries. The main theoretical and practical aspects of the economic essence of International investment were summarized. We defined the methodological approaches to investment effectiveness analysis in the hi-tech industries.

The basic peculiarities of the scientific and research and innovation activities were examined, as well as their influence over the high-tech industries were defined. We worked on the improvement areas and rationalized the basics for providing the high effectiveness of the foreign investment in the hi-tech industries. We developed the methodological approaches to evaluation of the socio-economic effectiveness of investment in the domestic hi-tech fields. The results of the investigation may be deployed in the measures of the effective investment realization within the high-tech field.

Keywords: international scientific and technical cooperation, globalization, export, efficiency, productivity, nuclear power, strategy, nuclear power, nuclear fuel cycle, diversification.